

Povezanost odgojnog stila i motivacije za roditeljstvo

Pismarović, Mateja

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:610681>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-10**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Mateja Pismarović

**POVEZANOST ODGOJNOG STILA I MOTIVACIJE ZA
RODITELJSTVO**

Diplomski rad

Zagreb, rujan, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODJSEK ZA ODGOJITELJSKI SUDIJ

Mateja Pismarović

**POVEZANOST ODGOJNOG STILA I MOTIVACIJE ZA
RODITELJSTVO**

Diplomski rad

MENTOR: prof.dr.sc. Siniša Opić

SUMENTOR: doc.dr.sc.Tihana Kokanović

Zagreb, rujan, 2022.

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. OBITELJ I RODITELJSTVO	2
2.1. Zdrava i poticajna obitelj	4
2.2. Rizična obitelj	5
2.3. Majčinstvo i očinstvo	6
2.4. Temeljne dimenzije roditeljstva	8
3. MOTIVI KOJI POTIČU NA RODITELJSTVO	10
4. RODITELJSKI ODGOJNI STILOVI	12
4.1. Autoritativan odgojni stil	12
4.2. Autoritaran odgojni stil	13
4.3. Zanemarujući odgojni stil	13
4.4. Popustljivi odgojni stil	14
5. UTJECAJ ODGOJNIH STILOVA NA DIJETE	15
5.1. Utjecaj odgojnih stilova na razvoj živčanog sustava	15
5.2. Utjecaj odgojnih stilova na razvoj djetetove emocionalnosti	16
5.3. Utjecaj odgojnih stilova na razvoj motivacije	17
6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	19
6.1. Cilj i hipoteza	19
6.2. Instrumenti istraživanja	19
6.3. Ispitanici	19
6.4. Rezultati i rasprava	22
7. ZAKLJUČAK	29
LITERATURA	31
PRILOZI I DODACI	34
TABLICE	34
Prilog 1	34

SAŽETAK

Obitelj bi trebala biti izvor ljubavi, povjerenja i sretnog djetinjstva te bi se ondje dijete trebalo osjećati sigurno i voljeno. Naime, proces djetetova odgoja odvija se u obitelji u kojoj su roditelji primarni i glavni nosioci cjelokupnog procesa odgoja. Njihova primarna uloga stvoriti uvjete za zadovoljavanje djetetovih bioloških, psiholoških, socijalnih i odgojno – obrazovnih potreba koje će mu omogućiti cjelovit i zdrav razvoj. Odgajajući svoje dijete, roditelji će koristiti dvije temeljne dimenzije odgoja, a to su nadzor i emocionalna toplina. Uzimajući u obzir navedene dvije dimenzije te njihovom kombinacijom dolazi do klasifikacije roditeljskih odgojnih stilova.: autoritaran, autoritativan, permisivan i zanemarujući odgojni stil. Roditeljski odgojni stilovi mogu uvelike utjecati na djetetov kognitivni, socio – emocionalni te tjelesni razvoj. Osim odgojnih stilova, svaki će roditelj imati određenu motivaciju za roditeljstvo te tako postoje altruistička, fatalistička, narcistička i instrumentalna motivacija.

U svrhu ovog diplomskog rada provedeno je istraživanje u online formi tijekom srpnja i kolovoza 2022. godine. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi povezanost motivacije za roditeljstvom i odgojnog stila roditelja. U istraživanju je sudjelovalo N=110 roditelja djece rane i predškolske dobi. Rezultati istraživanja ukazuju na značajnu pozitivnu povezanost autoritarnog odgojnog stila i fatalističke, narcističke i instrumentalne motivacije koja označava potvrđivanje sebe i produženje obiteljske loze te statistički značajnu pozitivnu povezanost popustljivog odgojnog stila i altruističke motivacije te instrumentalne motivacije koja označava produženje obiteljske loze, očuvanje stabilnosti braka i domoljubne motivacije. Nadalje, rezultati istraživanja ukazuju na statistički značajnu pozitivnu povezanost autoritativnog odgojnog stila i fatalističke motivacije te statistički značajnu negativnu povezanost zanemarujućeg odgojnog stila i altruističke te statistički značajnu pozitivnu povezanost s instrumentalnom motivacijom koja označava potvrđivanje sebe i produženje obiteljske loze.

Ključne riječi: dijete, roditeljstvo, odgojni stil, motivacija za roditeljstvom

SUMMARY

The family should be a source of love, trust and a happy childhood, and the child should feel safe and loved there. Namely, the process of raising a child takes place in a family where parents are the primary and main bearers of the entire process of upbringing. Their primary role is to create conditions for meeting the child's biological, psychological, social and educational needs, which will enable him to have a complete and healthy development. When raising their child, parents will use two fundamental dimensions of upbringing, namely supervision and emotional warmth. Taking into account the mentioned two dimensions and their combination, the classification of parenting styles is arrived at: authoritarian, authoritative, permissive and neglectful. Parenting styles can greatly influence a child's cognitive, socio-emotional and physical development. In addition to parenting styles, each parent will have a certain motivation for parenting, so there are altruistic, fatalistic, narcissistic and instrumental motivations.

For the purpose of this thesis, research was conducted in online form during July and August 2022. The aim of this research was to determine the connection between the motivation for parenthood and the parenting style of parents. N=110 parents of early and preschool children participated in the research. The results of the research indicate a significant positive connection between authoritarian parenting style and fatalistic, narcissistic and instrumental motivation, which indicates self-affirmation and the extension of the family line, and a statistically significant positive connection between the permissive parenting style and altruistic motivation and instrumental motivation, which indicates the extension of the family line, preservation of marriage stability and patriotic motivations. Furthermore, the results of the research indicate a statistically significant positive association between authoritative parenting style and fatalistic motivation, and a statistically significant negative association between neglectful parenting style and altruistic, and a statistically significant positive association with instrumental motivation, which means confirming oneself and extending the family line.

Key words: child, parenting, educational style, motivation for parenthood

1. UVOD

Obitelj je zajednica u kojoj bi svaki član trebao davati i primati ljubav, prijateljstvo i brigu. Ima značajnu pedagošku ulogu, a Ljubetić (2007) naglašava prožimanje triju važnih elemenata: obitelj, roditelji i odgoj. Proces djetetova odgoja odvija se u obitelji u kojoj su roditelji primarni i glavni nosioci cjelokupnog procesa odgoja. Međutim, pred roditeljima je vrlo složen, odgovoran i zahtjevan zadatak. Naime, obitelj, a ponajviše roditelji, su osobe čija je primarna uloga stvoriti uvjete za zadovoljavanje djetetovih bioloških, psiholoških, socijalnih i odgojno – obrazovnih potreba koje će mu omogućiti cjelovit i zdrav razvoj. U navedenom slučaju će dijete odrastati i razvijati se u zdravoj i poticajnoj obitelji. S druge strane, postoji i rizična obitelj u kojoj je djetetu onemogućeno da razvija svoje potencijale i sposobnosti.

Prema Ljubetić (2007), u današnje vrijeme u odgoju djeteta ravnopravno sudjeluju oba roditelja, odnosno i majka i otac. „Roditelji su prvi i najznačajniji odgajatelji djeteta, prvi modeli identifikacije i imitacije, prvi uzori za učenje govora i most za uspostavljanje socijalnih kontakata sa širim okruženjem“ (Ljubetić, 2007; str. 63). Unatoč tome što postoje mnoge predrasude i stereotipi koji su povezani s ulogom majke i oca u odgoju djeteta, Pernar (2010) navodi da su majka i otac jednako važni za djetetov razvoj i odgoj te da je njihova uključenost neophodna za djetetov zdrav i cjelovit razvoj.

Tijekom odgoja svog djeteta, svaki će roditelj koristiti dvije temeljne dimenzije odgoja: nadzor i emocionalnu toplinu. Uzimajući u obzir navedene dvije dimenzije te njihovom kombinacijom dolazi do klasifikacije roditeljskih odgojnih stilova.: autoritaran, autoritativan, permisivan i zanemarujući odgojni stil. Roditeljski odgojni stilovi mogu uvelike utjecati na djetetov kognitivni, socio – emocionalni te tjelesni razvoj. Naime, roditelj će svojim ponašanjem, reakcijama i postupcima utjecati na djetetov cjelokupan rast i razvoj. Stoga, svaki bi roditelj trebao dobro promisliti o odgojnom stilu kojim se koristi te kakav utjecaj ostavlja na dijete.

Roditeljstvo je izrazito kompleksan pojam te obuhvaća sastavnice, kao što su motivacija za roditeljstvo te preuzimanje brige i odgovornosti za dijete. Autori Lacković – Grgin i Vitez (1997) proveli su istraživanje kojim su potvrdili postojanje četiriju kategorija motivacije. Navedeno je ranije opisao i klasificirao Rabin (1965; prema Lacković-Grgin, 2010) te navodi da se radi o altruističkoj, fatalističkoj, narcističkoj i instrumentalnoj motivaciji.

2. OBITELJ I RODITELJSTVO

Odgoj svakoga djeteta započinje u obitelji koja se smatra njegovom primarnom zajednicom. Obitelj bi trebala biti izvor ljubavi, povjerenja i sretnog djetinjstva te bi se ondje dijete trebalo osjećati sigurno i voljeno. Pojma obitelji oduvijek je privlačio brojne znanstvenike iz različitih područja, kao što su medicina, statistika, sociologija, psihologija i pedagogija. Stoga, navedeno je rezultiralo njezinim različitim određenjima. Definirajući obitelj u psihološkom smislu, Bettelheim (1988; str. 289) navodi da „obitelj čine interakcije svih njezinih članova, njihova osjećanja jednih za druge i način kako su oni integrirani u dnevni život.“ Drugim riječima, autor naglašava da bi se svi članovi unutar obitelji trebali brinuti jedni o drugima te odnositi s poštovanjem. Mickel (1994) ima slično razmišljanje te ističe emocionalnu povezanost članova obitelji. Prema njemu, najvažnije značajke svake obitelji bi trebale biti ljubav i pripadanje. Stoga, obitelj bi trebala biti zajednica u kojoj svaki član daje i prima ljubav, prijateljstvo i brigu. Razmatrajući pojam obitelji u pedagoškom smislu, obitelj se definira kao „živi sustav koji predstavlja organiziranu, relativno trajnu, reproduktivnu društvenu cjelinu s ograničeno promjenjivim obrascima ponašanja vezanima za uloge, strukturu i način djelovanja“ (Janković, 1996; str. 65). Drugim riječima, obitelj (sustav) čine članovi (podsustavi) koji su neprestano u interakciji s drugim podsustavima, ali i međusobno. Budući da svaki pojedinac (podsustav) ima svoje stavove, interese i osobnosti, bitno utječe na funkcioniranje obitelji (sustava). Stoga, Marinoff (2000; str. 106) naglašava da „jedina stvar složenija od veze dvoje ljudi je složena mreža interakcija u obitelji.“

Obitelj ima značajnu pedagošku ulogu, a Ljubetić (2007) naglašava prožimanje triju elemenata: obitelj, roditelji i odgoj. Proces djetetova odgoja odvija se u obitelji u kojoj su roditelji primarni i glavni nosioci cjelokupnog procesa odgoja. Međutim, pred roditeljima je vrlo složen, odgovoran i zahtjevan zadatak. Naime, obitelj, a ponajviše roditelji, su osobe koje utječu na dijete i njegov cjelokupan razvoj. Prije svega, potrebno je oblikovati djetetovo ponašanje prema potrebama šire društvene zajednice, u skladu s vlastitim pedagoškim mogućnostima, ali i djetetovim individualnim osobinama i potrebama. No, primarna uloga roditelja je stvoriti uvjete za zadovoljavanje djetetovih bioloških, psiholoških, socijalnih i odgojno – obrazovnih potreba koje će mu omogućiti cjelovit i zdrav razvoj. Prema Čudina – Obradović i Obradović (2006) roditelji na dijete imaju dvojak utjecaj. Prvo je zajedničko naslijeđe koje roditelji prenose svojem djetetu putem gena, a drugo je zajednička okolina koja bi trebala biti poticajna za djetetov razvoj. Stoga, autori navode da su naslijeđe i okolina međusobno uvjetovani. Autori Phillips, Brooks – Gunn, Duncan, Klebanov i Crane (1998)

navode da naslijeđe i okolina mogu biti povezani na tri načina. Prva je pasivna povezanost koja se definira kao pasivno prenošenje roditeljskih gena na njihovo dijete. Primjerice, roditelji su glazbeno daroviti i svoje gene pasivno prenose na svoje dijete. Uz navedeno, roditelji se bave glazbom te stvaraju bogato glazbeno okruženje u kojem dijete ima mogućnost razvijati svoje glazbene sposobnosti. Međutim, autori postavljaju pitanje jesu li u navedenom slučaju važniji geni, odnosno naslijeđe roditelja ili bogata i poticajna glazbena okolina. Druga je reaktivna pasivnost koja se „...odnosi na interakciju genskog naslijeđa i djetetove okoline, a očituje se kao pojava da će okolina drukčije reagirati na pojedince različitih naslijeđenih osobina i različite osjetljivosti“ (Čudina- Obradović i Obradović, 2006; str. 293). Primjerice, neki će roditelji uočiti djetetove glazbene sposobnosti te će ih poticati i dalje razvijati. S druge strane, neki roditelji neće uočiti djetetove glazbene sposobnosti, zanemarit će ih te se one neće moći razvijati. Treća je aktivna povezanost koja „...omogućuje da djetetovi geni utječu na dijete tako da ono izabire i aktivno traži aspekte i svojstva okoline za koje je najviše osjetljivo“ (Čudina – Obradović i Obradović, 2006; str. 294). Navedeno se također može objasniti pomoću primjera glazbene darovitosti. Naime, roditelji će svoje gene glazbene darovitosti prenijeti na dijete koje će postati pojačano osjetljivo na zvukovna svojstva okoline. Ono će se samostalno i aktivno baviti navedenim svojstvima više nego ostali te će tako razvijati svoje glazbene sposobnosti. Istražujući utjecaj roditelja na djecu, neki su se autori (Collins, Maccoby, Steinberg, Hetherington i Bornstein, 2000) složili da je suvremeni pojam roditeljstva te njihov utjecaj na djecu izrazito složen. Naime, neki smatraju da roditelji imaju moć "oblikovati" svoje dijete prema njima prihvatljivom modelu. S druge strane, neki se nisu složili s navedenom tvrdnjom. Stoga, navedeno je pitanje ostalo nedefinirano.

„Podizanje djece bez sumnje je jedno od najljepših i najzahtjevnijih iskustava koje ljudsko biće može imati“ (Friel J.C. i Friel L.D., 2001; str. 13). No, ono za roditelje donosi veliko opterećenje na emocionalnoj, fizičkoj, intelektualnoj, duhovnoj i financijskoj razini. Naime, svako dijete ima pravo na sigurnost, brigu i odgoj, a roditelji su osobe koje mu to moraju osigurati. Uz to, moraju uvažavati njegove individualne potrebe te mu omogućiti njegovo osnaživanje. Takvo roditeljsko ponašanje predstavlja temeljna načela svakog roditeljstva (Pećnik i Starc, 2010). Odgovorno roditeljstvo je, prije svega, jedna od najznačajnijih odgojnih vrijednosti te bi svaki odgovoran i pedagoški kompetentan roditelj trebao posjedovati određene osobine. Prema Jurčević Lozančić i Kunert (2015; str. 43) „jedna od temeljnih kompetencija jest posjedovanje nužnih pedagoških i psiholoških znanja o djeci te vještine potrebne za odgoj djece primjeren njihovoj dobi i sposobnostima“. Kako bi roditelj

mogao steći takvu kompetenciju, potrebno je stalno stjecanje novih znanja i vještina te proširivanje već postojećih. Ukoliko roditelj odbija raditi na sebi, svome znanju i vještinama, neće imati zadovoljavajući odnos s djetetom, a roditeljstvo će smatrati velikim teretom (Jurčević Lozančić i Kunert, 2015).

Pojam roditeljstva teško je definirati te se ponekad ne može prepoznati ni njegovo pravo značenje ni smisao. Prije svega, roditeljstvo znači odlučiti se za dijete, preuzeti odgovornost i roditeljsku ulogu te redefinirati vlastite ciljeve. Autori Čudina – Obradović i Obradović (2006) ovaj skup nazivaju doživljaj roditeljstva. Nadalje, roditeljstvo znači roditi dijete, štiti ga, odgajati te ga voditi i pomagati u njegovu razvoju. Drugim riječima, radi se o roditeljskoj brizi ili skrbi. Treće su roditeljski postupci, aktivnosti i ponašanja koje roditelji poduzimaju kako bi osigurali sve navedene ciljeve. Kao posljednji skup, autori navode roditeljske odgojne stilove koji predstavljaju emocionalne prilike unutar kojih nastaju odnosi između djeteta i roditelja. Donedavno, pojam roditeljstvo odnosio se isključivo na "majčinstvo". Kasnije se uz pojam majčinstva/roditeljstva počeo proučavati pojam "očinstvo" kao važna potpora majčinstvu. Nadalje, pojam roditeljstva uređen je i pravno. „U Obiteljskom zakonu (Alinčić i sur., 2004) roditeljstvo je ponajprije definirano kao dužnost roditelja da se skrbe o djetetu s ciljem zaštite dobrobiti djeteta, osobnih i imovinskih interesa, da se skrbe o životu i zdravlju djeteta, te da ga odgajaju kao slobodnu, humanu, domoljubnu, moralnu, marljivu, osjećajnu i odgovornu osobu“ (Čudina – Obradović i Obradović, 2006; str. 250). Roditelj se ne može odreći roditeljske skrbi. No, ukoliko ne skrbi dovoljno o djetetovoj prehrani, higijeni, odijevanju, medicinskoj pomoći, redovitom pohađanju škole, prosjačenju ili krađi, postoji mogućnost da će mu sud oduzeti pravo da živi s djetetom i odgaja ga.

2.1. Zdrava i poticajna obitelj

Prema Čudina – Obradović i Obradović (2006), obitelj će biti zdrava i poticajna ukoliko za dijete postoji jedan roditelj ili skrbnik (majka, otac, adoptivi roditelj, odrasli član obitelji koji stvara čvrstu vezu s djetetom) koji mu pruža potporu, sigurnost i pažnju. Prije svega, zdrava i poticajna obitelj bi djetetu trebala osigurati zdravstvenu skrb. Zdravstvena skrb se povezuje s izvanobiteljskim organizacijama, poput škole, crkve, šire zajednice i radnog mjesta te šire obitelji. Ukoliko je dijete preko obitelji uključeno u navedene organizacije, imat će priliku stjecati određene vrijednosti i radne navike te će razumjeti važnost učenja, rada i zarade. Nadalje, važno je da članovi obitelji imaju zajedničke prioritete. Stoga, obrazovanje, uzajamno povjerenje, dvosmjerna i česta komunikacija te poštivanje individualnih sloboda čine primarne i neophodne zajedničke vrijednosti zdrave i poticajne

obitelji. Uz navedeno, emocionalna toplina također predstavlja neophodnu sastavnicu zdrave obitelji, a svaki član preuzima različitu ulogu. Primjerice, roditelj/skrbnik preuzima autoritet, odnosno postavlja jasne granice i pravila te nadzire ponašanje djeteta. Također, ukoliko dođe do obiteljske krize ili stresne situacije, uloga roditelja/skrbnika je osigurati djetetu razumijevanje, pomoć, potporu i utjehu. Oni djetetu predstavljaju uzor u pronalaženju adekvatnog rješenja, suočavanju sa stresnom situacijom te povjerenju u budućnosti. Autori Čudina – Obradović i Obradović (2006) također navode da će u zdravoj obitelji djetetu biti omogućen osjećaj sigurnosti, a okolina obitelji će mu omogućiti tjelesnu sigurnost i zdravlje. Uz navedeno, omogućit će mu usvajanje određenih znanja, vještina, sposobnosti i navika koje će mu pružiti zdravlje u djetinjstvu i odrasloj dobi.

Preduvjet djetetovog zdravog razvoja te mentalnog i tjelesnog zdravlja je emocionalna sigurnost. Emocionalna sigurnost temelji se na djetetovoj povezanosti s roditeljima, koja podrazumijeva tople odnose, brigu i ljubav te pružanju djetetu osjećaja da su njegova sigurnost, zdravlje, dobro i sreća stalna briga njegovih roditelja/skrbnika. Ukoliko će se dijete tako osjećati, lakše će se nositi sa stresnim i novonastalim situacijama. Nadalje, zdrava obitelj je okružena čistom i urednom sredinom u kojoj svi članovi pridonose očuvanju i održavanju obiteljskog okoliša. Potrebno je istaknuti i važnost okvirne organizacije rada svakog člana, ali i organizaciju zajedničkih aktivnosti. Takvu organizaciju je potrebno poštovati i od strane djeteta i od strane roditelja/skrbnika (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

2.2. Rizična obitelj

Za razliku od zdrave i poticajne obitelji, postoji i rizična obitelj. Prema Čudina – Obradović i Obradović (2006; str. 296) „...rizičnom obitelji obično se smatra ona koja međusobnim odnosima članova i odnosom prema djeci proizvodi emocionalno ozračje koje će nepovoljno utjecati na razvoj djece, i to na njihovo fiziološko funkcioniranje, tjelesni i emocionalni razvoj.“ Drugim riječima, rizična obitelj djetetu onemogućava zdrav i cjelovit razvoj u djetinjstvu te tako utječe na nezdrave i nepoželjne oblike ponašanja i razvoja u adolescenciji i odrasloj dobi. Ukoliko dijete ima genetske predispozicije otežanog razvoja, postoji mogućnost da će takve obitelji navedene nedostatke pojačati (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Primarne karakteristike rizične obitelji su agresija i sukob, a odnosi između roditelja/skrbnika i djeteta su hladni, zapuštajući i zanemarujući. U takvim obiteljima često dolazi do razdražljivosti roditelja i čestih svađa, tjelesnog nasilja između roditelja, omalovažavanja i manipuliranja djetetom, manjak roditeljske brige i nadzore, potpore i topline te tjelesna i emocionalna nedostupnost roditelja. Ukoliko je dijete izloženo ovakvim

negativnim čimbenicima, postoji mogućnost da će razviti nepoželjne oblike ponašanja kao što su agresivnost i delinkventno ponašanje. Nadalje, novčane teškoće u obitelji također mogu negativno utjecati na dijete. Prema Čudina – Obradović i Obradović (2006), novčane teškoće mogu potaknuti poremećaje anksioznosti i depresije.

2.3. Majčinstvo i očinstvo

Prema Ljubetić (2007), u današnje vrijeme u odgoju djeteta ravnopravno sudjeluju oba roditelja, odnosno i majka i otac. „Roditelji su prvi i najznačajniji odgajatelji djeteta, prvi modeli identifikacije i imitacije, prvi uzori za učenje govora i most za uspostavljanje socijalnih kontakata sa širim okruženjem“ (Ljubetić, 2007; str. 63). Unatoč tome što postoje mnoge predrasude i stereotipi koji su povezani s ulogom majke i oca u odgoju djeteta, Pernar (2010) navodi da su majka i otac jednako važni za djetetov razvoj i odgoj te da je njihova uključenost neophodna za djetetov zdrav i cjelovit razvoj.

Pojam majke može se interpretirati kao nešto što je samo po sebi jasno i razumljivo, Međutim, postoje različite definicije. Promatrajući pojam majke s medicinskog stajališta, postoji mogućnost medicinski potpomognute oplodnje te se tako često ne zna tko je djetetov "pravi" ili biološki roditelj. Naime, postoji 24 načina da se dijete začne medicinskim tehnikama, a neke od njih su „...umjetno oplodivanje žene muževom ili donatorovom spermom; *in vitro* oplodnja (spajanje majčine i očeve stanice izvan majčinog tijela i ugradnja u majčin uterus); ugradnja u tijelo žene doniranog jajašca koje je oplodio njezin muž...“ (Čudina – Obradović i Obradović, 2006; str. 254). Nadalje, postoji nebiološki oblik majčinstva, odnosno majka – posvojiteljica. Naime, takva žena nije prenijela svoj genetski materijal djetetu i nije ga rodila. Međutim, skrbi za dijete, odgaja ga te zadovoljava njegove fiziološke i osjećajne potrebe. Uz navedeno, postoji i pomajka ili maćeha, odnosno žena koja je postala djetetovom majkom tako što se udala za djetetovog oca ili udomila dijete koje je bilo bez roditelja (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Međutim, u Republici Hrvatskoj je jasna definicija majke, a ona glasi da se majkom djeteta može smatrati žena koja ga je rodila (Alinčić i sur., 2004).

Kako bi se dijete moglo zdravo i cjelovito razvijati, potrebna je uključenost oba roditelja. Čudina – Obradović i Obradović (2006) navode da postoji veliki broj istraživanja koja se bave roditeljskom uključenosti u odgoju djeteta te navode da je u gotovo svim kulturama potvrđeno da je majka više uključena nego otac, osobito u dojenačkoj dobi i ranom djetinjstvu. Drugim riječima, sve aktivnosti koje su neophodne za djetetovo preživljavanje obavlja majka. Wood i Repetti (2004) također navode da novija istraživanja pokazuju veću

uključenost majke za brigu i odgoj djeteta. Osobitu važnost su imala istraživanja koja su se bavila zaposlenošću majke te utjecaja zaposlenosti na njezinu neposrednu brigu za dijete. Naime, jedno je istraživanje pokazalo da bi prevelika količina majčine neuključenosti u prve 4 i pol godine djetetova života mogla rezultirati problemima u ponašanju djeteta (NICHD, 2002), agresivnošću te prkosnim ponašanjem (Belsky, 2002). Ukoliko bi majka radila puno radno vrijeme, odnosno više od 30 sati tjedno, postoji mogućnost nepovoljnog utjecaja na djetetov kognitivni razvoj u prvih 9 mjeseci njegova života. Stoga, kognitivni razvoj djeteta u dobi od 4 i pol godine najviše je ovisio o kvaliteti majčine uključenosti. Međutim, potrebno je istaknuti važnost kvalitete majčine uključenosti, odnosno kvalitetno provedeno vrijeme s djetetom. Ono je neophodno za razvoj djetetovih kognitivnih postignuća. Stoga, majčine radne obaveze i izostajanje iz kuće ne bi smjele biti duže od 30 sati na tjedan (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Zadaci koje majka obavlja u podizanju djeteta su

...mijenjanje pelena, kupanje, hranjenje, presvlačenje, uspavljivanje, bavljenje djetetom noću, igranje s djetetom, čitanje djetetu, nabava odjeće, predmeta i igračaka za dijete, vođenje u jaslice/vrtić, vođenje liječniku, vođenje djeteta u šetnju i na izlaske, razgovaranje s djetetom, priprema djeteta za krevet ili školu, pomaganje u školskom učenju, podučavanje djeteta izvan školskog programa, njega bolesnog djeteta, dogovaranje i organiziranje djetetovih aktivnosti i boravaka, prevoženje djeteta...podrigivanje djeteta, nošenje djeteta, umirivanje uplakanog djeteta, kupovanje i priprema djetetovih obroka, održavanje čistoće djeteta i okoline, pjevanje djetetu, komunikacija s djetetom i opažanje djetetovih potreba i promjena raspoloženja i reagiranja na njih. (Čudina – Obradović i Obradović, 2006; str. 256, prema Wood i Repetti (2004) i NICHD (2002)).

Nadalje, svojim doprinosom i uključeñošću u djetetov odgoj, majka utječe na djetetovu sposobnost emocionalne regulacije. Naime, odgovaranjem na djetetove potrebe, pružanjem nježnosti i pažnje, majčina emocionalna dostupnost će omogućiti djetetu da vlada svojim emocijama te da se emocionalno razvija. Također, dijete će lakše uspostavljati društvene odnose s osobama izvan obitelji te razvijati svoje socijalne vještine.

Baš kao majka i majčinstvo, pojam oca i očinstva također je izrazito složen te postoje različite definicije, obzirom na stajalište s kojega se navedeni pojmovi promatraju. Prva podjela je na biološke i nebiološke, odnosno socijalne očeve. Međutim, važno je napomenuti da u samome pojmu otac ne mora biti zastupljena biološka sastavnica. Postoje različiti oblici, a neki od njih su otac – hranitelj obitelji, rastavljeni očevi ili otac iz kohabitacijske trajne ili razvrgnute veze (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Također, prema Eggebeen i Knoester (2011) postoje sljedeće skupine očeva: muškarci koji nemaju djece, očevi koji žive s vlastitom djecom, očevi koji žive s djecom (biološkom, adaptivnom ili pastorcima) te očevi koji ne žive sa svojom maloljetnom ili odraslom djecom. Sve navedene skupine očeva smješta

muškarce u različite i složene uloge. Stoga, očinstvo i doživljaj očinstva ovisi o različitim okolnostima te obiteljskoj i društvenoj potpori (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Unatoč tome što se u dojenačkoj dobi i ranom djetinjstvu za dijete u većoj mjeri brine majka, s povećanjem djetetove dobi, povećava se i stupanj očeve uključenosti. Navedeno je osobito izraženo na prijelazu iz predškolskog u školsko doba. Međutim, s većom uključeñošću oca, mijenja se i kvaliteta njegove uključenosti. Čudina – Obradović i Obradović (2006) navode da su prvi istraživači, koji su se bavili kvalitetom očinske uključenosti, uočili da se otac više igra s djetetom nego majka. Radi se o fizičkim, odnosno tjelesnim igrama koje su povezane sa sportom i kretanjem. Takve "muške" igre pozitivno utječu na razvoj djetetove emocionalnosti, odnosno emocionalne kontrole i društvene prilagođenosti. Nadalje, „...djeca koja imaju zainteresiranog i angažiranog oca pokazuju manje problema u ponašanju, manje su izložena raznim oblicima rizičnog ponašanja (drogi, alkoholu i cigaretama), manje "markiraju" i napuštaju školu i imaju veće obrazovne ambicije“ (Čudina – Obradović i Obradović, 2006; str. 262). Uz navedeno, veća uključenost oca u odgoj djeteta pozitivno djeluje na njegov školski uspjeh, uspješnost u budućnosti i razvoj socijalnih vještina, a očev "zaigran" pristup rezultirat će razvojem djetetove kreativnosti. Stoga, autori zaključno navode da očeva uključenost pozitivno utječe na djetetov kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj.

Unatoč tradicionalnog shvaćanja pojma roditeljstva, majčinstva i očinstva, suvremeni pristup roditeljstvo definira kao ravnopravno partnerstvo između majke i oca, odnosno roditelja (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Ravnopravni roditelji odbacuju tradicionalan pristup te stereotipne uloge majke i oca. Oni su međusobno dogovaraju oko podijele radnih uloga u kućanstvu i izvan njega te dužnosti i poslova oko djeteta. Ravnopravnom podjelom roditeljskih dužnosti i poslova doprinijet će pozitivnom doživljaju roditeljstva u oba roditelja. Naime, zbog muževe potpore i uključenosti, žena, odnosno majka će osjećati zadovoljstvo, a muž, odnosno otac se neće osjećati isključeno i suvišno.

2.4. Temeljne dimenzije roditeljstva

Svaki je roditelj individua koji svojim ponašanjem, reakcijama i postupcima odgaja svoje dijete. Međutim, kako bi roditelj uspješno odgojio svoje dijete potreban je autoritet koji se zasniva na poštovanju, ljubavi i povjerenju (Ljubetić, 2007). Roditeljski autoritet se očituje kroz odgojne postupke i njihovo cjelokupno djelovanje. Stoga, upravo je roditeljsko djelovanje ključno za djetetov zdrav i cjelovit razvoj. Samo roditelj koji je pravedan,

dosljedan, otvoren, uzoran i spreman pomoći može steći povjerenje i poštovanje svoga djeteta.

Unatoč tome što su predložene brojne dimenzije za rangiranje roditeljstva (nježnost, usmjerenost, popustljivost, prihvaćanje), prihvaćene su dvije dimenzije roditeljstva koje su definirali Maccoby i Martin (1983), a to su emocionalnost i kontrola ili nadzor. „Dimenzija emocionalnosti proteže se od hladnoće i odbijanja djeteta do topline i prihvaćanje djeteta, a dimenzija kontrole proteže se od slabe roditeljske kontrole nad dječjim ponašanjem do čvrste roditeljske kontrole“ (Brajša – Žganec, 2003; str. 33). Autori Čudina – Obradović i Obradović (2006) ističu da u današnje vrijeme postoje dva oblika nadzora, a to su vanjski i unutarnji nadzor, odnosno nadzor ponašanja i psihološki nadzor. Nadzor ponašanja se definira kao roditeljsko postavljanje dopuštenih granica te kažnjavanje djeteta ukoliko dođe do kršenja ili prelaženja istih. Uvođenjem pravila te postavljanjem granica žele se izbjeći nepoželjni oblici ponašanja djeteta i adolescenta. Nadalje, „...psihološki nadzor nastoji pratiti djetetove unutarnje doživljaje, emocije i misli, nepoželjan je i potiče u adolescenata depresiju, a ponekad i agresiju“ (Čudina – Obradović i Obradović, 2006; str. 269., prema Barber, 1996). Ukoliko nadzor prijeđe emocionalnu toplinu, može doći do loših razvojnih rezultata djeteta. Drugim riječima, psihološki nadzor može dovesti do depresije i delikvencije, a nadzor ponašanja do agresivnog ponašanja. Stoga, nadzor nikako ne smije nadmašiti dimenziju topline. Tek kada roditelji uspiju uskladiti ove dvije dimenzije, steći će vještinu dobrog roditeljstva te će djetetu bez ikakvog nametanja pružiti toplinu, potporu i nadzor u jednakoj mjeri.

Uzimajući u obzir navedene dvije dimenzije te njihovom kombinacijom dolazi do klasifikacije roditeljskih odgojnih stilova. „Zbroj roditeljskih vrijednosti, stavova prema djetetu, emocionalnih prilika u kojima se donose različite obiteljske odluke općenito se naziva roditeljski odgojni stil“ (Čudina – Obradović i Obradović, 2006; str. 268). Utjecaj roditelja na dijete istražuje se kao utjecaj roditeljskog odgojnog stila na djetetov razvoj.

3. MOTIVI KOJI POTIČU NA RODITELJSTVO

U životu većine ljudi najznačajnije mjesto zauzima obiteljska uloga u kojoj roditeljstvo zauzima najvažniju sastavnicu. Kao što je već opisano u prethodnim poglavljima, roditeljstvo je izrazito kompleksan pojam te obuhvaća sastavnice, kao što su motivacija za roditeljstvo te preuzimanje brige i odgovornosti za dijete (Lacković – Grgin, 2010). Doživljaj roditeljstva izaziva izrazito snažne pozitivne i negativne emocije, ali većina majki navodi da "biti roditelj" predstavlja izvor najvećeg životnog zadovoljstva (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Međutim, za neke osobe roditeljstvo uistinu predstavlja radosno životno stanje dok za druge predstavlja veliku žrtvu i neprestano ulaganje. Ipak, navedeno ovisi o različitim značajkama i situacijama u kojima se nalaze roditelji te je različito za očeve i majke. Prema Čudina – Obradović i Obradović (2006), roditeljstvo djeluje najpozitivnije na udane žene jer ga doživljavaju kao veliko životno zadovoljstvo te uz djecu nisu depresivne. S druge strane, roditeljstvo djeluje izrazito negativno na neoženjene očeve te neudane majke te može dovesti do depresije i preopterećenosti (Nomaguchi i Milkie, 2003). Nadalje, „rođenjem djeteta mijenjaju se odnosi bračnih partnera prema okolini, svakodnevnim obvezama i aktivnostima, radu izvan kuće, prema roditeljima i članovima šire obitelji, kao i međusobni odnosi partnera“ (Čudina – Obradović i Obradović, 2006; str. 201). Prije svega, imati dijete znači financijski ulagati u njega, što također znači smanjenju sposobnost zarađivanja izvan kuće. Navedeno se osobito odnosi na majke koje zarađuju mnogo manje od žena bez djece te s istom razinom obrazovanja i na istom poslu. Prema Avellar i Smock (2003), navedena pojava se naziva "kazna majčinstva" koja se pojavljuje i u današnje vrijeme. Nadalje, djeca utječu na bračne odnose. Naime, postoji mogućnost da će nakon rođenja djeteta doći do bračnih sukoba. Za većinu parova, bračna kriza nastaje u prvoj godini djetetovog života te kasnije dolazi do prilagodbe, oporavka bračnih odnosa te naposljetku bolje funkcioniranje obitelji. Stoga, odluka o rađanju djeteta nije jednostavna te sa sobom nosi brojne promjene, ulaganja, žrtvovanja, ali istodobno želu za ispunjenjem i potpunosti (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

„Na motivaciju za roditeljstvo, odnosno na potrebu, želju i odluku za dobivanje djece, utječu biološki, psihološki i socijalni čimbenici“ (Lacković – Grgin, 2010; str. 1064). Autori Lacković – Grgin i Vitez (1997) proveli su istraživanje kojim su potvrdili postojanje četiriju kategorija motivacije. Navedeno je ranije opisao i klasificirao Rabin (1965; prema Lacković-Grgin, 2010) te navodi da se radi o altruističkoj, fatalističkoj, narcističkoj i instrumentalnoj motivaciji. Altruistička motivacija uključuje nesebične motive za roditeljstvom kao što su

želja za djecom, potreba za brigom, skrbi i odgojem te želju za pružanjem ljubavi i zaštite. Također, imaju potrebu za bliskošću s drugim živim bićem. Fatalistička motivacija znači da je životna uloga muškarca, odnosno žene reprodukcija i produžavanje vrste. Drugim riječima, takvi roditelji osjećaju potrebu održavanja kontinuiteta ljudskoga roda te navedeno smatraju zakonom prirode i dijelom ljudske sudbine i postojanja. Nadalje, narcisitčka motivacija odnosi se na očekivanja da će dijete povećati vrijednost svojih roditelja, odnosno predstavljat će dokaz njihove maskuliniteta i femininosti, odnosno seksualne sposobnosti. Posljednja je instrumentalna motivacija koja se opisuje kao motivacija u kojoj dijete predstavlja sredstvo kojim se želi postići određeni roditeljski cilj, kao što su primjerice materijalna dobit i nasljedstvo.

4. RODITELJSKI ODGOJNI STILOVI

Stilovi roditeljstva mogu se opisati kao kombinacija roditeljskih ponašanja koja se mogu pojavljivati u više situacija (Berk, 2015). Naime, svaki će roditelj na drugačiji način reagirati na djetetove potrebe, komunicirati s njim te ga disciplinirati. Stoga, navedeno će rezultirati različitim djetetovim reakcijama te će utjecat na njegov cjelokupan razvoj. Drugim riječima, roditeljsko djelovanje, odnosno odgojni stilovi ključni su za djetetov cjelovit i zdrav rast i razvoj. Primjerice, postoji mogućnost da će dijete razviti patogene bolesti, različite poremećaje te antisocijalna ponašanja zbog prisiljavajućeg roditeljskog stila ili nedostatka roditeljske odgovornosti (Ljubetić, 2007). Zbog toga, izuzetno je važno kako će se roditelj odnositi prema svome djetetu te kojim će se odgojnim stilom koristiti. No, na roditeljske odgojne stilove utječu različiti čimbenici koji su povezani s roditeljima i djecom te socijalnim, kulturnim i religijskim kontekstom u kojem obitelj djeluje i funkcionira (Ljubetić, 2007). Tijekom 1960-ih, psihologinja Diana Baumrind na temelju svojih istraživanja, zaključila je da je roditeljska kontrola ili nadzor temelj svakog roditeljstva te opisuje tri odgojna stila; autoritaran, autoritativan i permisivan odgojni stil (Čudina – Obradović i Obradović, 2003). Kasnije su Maccoby i Martin (1983) na temelju svojih istraživanja došli do zaključka da postoji četvrti odgojni stil. Naime, „...oni su koncipirali i preimenovali nadzor kao zahtjevnost i uveli dimenziju topline, koju su shvatili kao roditeljsku osjetljivost za djetetove potrebe“ (Čudina – Obradović i Obradović, 2003; str. 268). Prema dimenzijama roditeljskog nadzora i roditeljske topline, opisali su četiri tipa roditeljskog odgojnog stila: autoritaran, autoritativan, permisivan i zanemarujući odgojni stil.

4.1. Autoritativan odgojni stil

Autoritativan odgojni stil još se naziva demokratski ili dosljedan odgojni stil. Roditelji koji teže ovom odgojnom stilu na dijete postavljaju velike zahtjeve te ga nadziru i postavljaju određene granice u ponašanju. Također, djetetu su velika potpora te mu pružaju veliku emocionalnu toplinu (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Mnogi stručnjaci se slažu da je ovo najpoželjniji i najuspješniji odgojni stil koji može rezultirati pozitivnim učincima na djetetov cjelokupan rast i razvoj.

„Domaća istraživanja, slično kao i podaci dobiveni u drugim zapadnim društvima, pokazuju blagotvoran utjecaj autoritativnog odgoja na psihosocijalnu prilagodbu djece (Raboteg-Šarić i sur., 2001); na manje pušenje, manju upotrebu alkohola i droga (Brajša-Žganec, Raboteg-Šarić i Glavak, 2002; Raboteg-Šarić i sur., 2001), na rjeđe devijantno ponašanje (Raboteg-Šarić i Brajša-Žganec, 2000), na dobre odnose s vršnjacima (Deković i Raboteg-Šarić, 1997)...“ (Čudina – Obradović i Obradović, 2006; str. 274).

Nadalje, Ljubetić (2007) također navodi da je ovaj stil najpoželjniji jer ga karakterizira sigurnost i otvorena komunikacija koja je neophodna za razvoj djetetovih socijalnih vještina. Neki od primarnih odgojnih ciljeva ovog odgojnog stila su razvijati djetetovu samostalnost, kreativnost, maštu, znatiželju, motivaciju i sreću (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Roditelj, prije svega, ima savjetničku ulogu te djetetu jasno određuje granice i postavlja pravila koja su objašnjena i argumentirana. Uz navedeno, ovaj stil podrazumijeva sposobnost komunikacije s djetetom, poticanje djeteta, uvažavanje njegovih potreba i raspoloženja te ne inzistiranje na pravu odraslog (Pernar, 2010). Ovakvim pristupom, dijete ima mogućnost rasti u poticajnom i zdravom okruženju koje mu omogućuje razvoj spontanosti, slobodnog izražavanja mišljenja i emocija te razvoj poštovanja, iskrenosti i povjerenja.

4.2. Autoritaran odgojni stil

Autoritaran odgojni stil još se naziva autokratski, kruti ili strogi odgojni stil. Upotrebljavajući ovaj odgojni stil, roditelj na dijete postavlja izrazito velike zahtjeve, mnogo od njega očekuje te ga strogo nadzire. Također, djetetu ne pruža dovoljno emocionalne topline i potpore što rezultira djetetovim čestim promjenama raspoloženja, razdražljivošću, bojažljivošću i povučenošću. Roditelj ne postavlja jasne granice i pravila te će djetetove prekršaje kažnjavati, vrijeđat će dijete, a ponekad će koristiti grubost, odnosno fizičko kažnjavanje. Drugim riječima, „odnos roditelj – dijete temelji se odnosima nadređenosti i podređenosti te nagrade i kazne“ (Pernar, 2010; str. 259). Ovakvo aristokratsko okruženje negativno utječe na djetetov cjelokupan rast i razvoj te dijete može razviti ćudljivost, agresivnost, frustraciju te nisku razinu tolerancije. Također, postoji mogućnost da će se dijete u većini situacija osjećati uplašeno te će razviti nepovjerenje, neiskrenost i lažno poštovanje (Pernar, 2010).

4.3. Zanemarujući odgojni stil

„Najmanje zdrav stil koji neminovno vodi u najmanje zdravo djetinjstvo i razvoj djetetove ličnosti su ravnodušni roditelji koji pokazuju malo pažnje i emocionalne podrške svojoj djeci i postavljaju malo ograničenja“ (Pernar, 2010; str. 259). Ovakav roditelj često je preopterećen vlastitim problemima, poput posla ili financija pa zbog toga nema vremena baviti se vlastitim djetetom. Drugim riječima, ravnodušni roditelj *nema snage* ili ne želi odgajati svoje dijete (Cherry, 2021). Budući da dijete nema nadzora, roditelj često ne zna gdje je njegovo dijete, s kime se druži te što radi. Stoga, postoji mogućnost da se dijete razvije u adolescenta koji će pokazivati različite oblike neprihvatljivih ponašanja. Ovaj odgojni stil negativno utječe na djetetov cjelovit rast i razvoj te može rezultirati njegovim otporom i neprijateljstvom (Čudina

– Obradović i Obradović, 2006). Također, dijete odgojeno od strane zanemarujućeg roditelja obično slabo radi i obavljaju dužnosti u svim područjima života. Nažalost, ovakvo dijete obično pokazuju nedostatke u spoznaji, privrženosti, emocionalnim i društvenim vještinama. Zbog nedostatke emocionalne topline i ljubavi, dijete koje je odgojio indiferentni roditelj kasnije u životu može imati poteškoće pri stvaranju veza i privrženosti. Također, potpuni nedostatak granica u kući otežava djetetu da se nauči prikladno ponašati i poštovati granice u vrtiću, školi ili drugim društvenim situacijama (Cherry, 2021).

4.4. Popustljivi odgojni stil

Popustljivi ili permisivan roditeljski stil karakterizira izrazito mala i slaba kontrola, odnosno nadzor, ali izrazito velika potpora i emocionalna toplina. Ovakav će roditelj u većini slučajeva poslušati i zadovoljiti svaki djetetov zahtjev. Stoga, djetetu će biti pružena izrazito velika sloboda zbog koje dijete može biti nesigurno te se neće znati snalaziti u odgojnim granicama koje je postavio roditelj. Ljubetić (2007) također navodi da će prenaplaštena briga i maženje rezultirati djetetovom nesamostalnošću, a Rečić (1996) napominje da pretjerana toplina može pogodovati razvoju negativnih osobina, poput razmaženosti, egoizma i zavisti. Navedeno će rezultirati razvojem impulzivnog, agresivnog te nezrelog ponašanja. Također, postoji mogućnost da će dijete u budućnosti imati probleme u školi, imat će poteškoće sa psihosocijalnom prilagodbom te će konzumirati alkohol i drogu. Uz navedeno, postoji mogućnost da će razviti asocijalno ponašanje (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

5. UTJECAJ ODGOJNIH STILOVA NA DIJETE

Roditeljski odgojni stilovi mogu uvelike utjecati na djetetov kognitivni, socio – emocionalni te tjelesni razvoj. Naime, roditelj će svojim ponašanjem, reakcijama i postupcima utjecati na djetetov cjelokupan rast i razvoj. Stoga, svaki bi roditelj trebao dobro promisliti o odgojnom stilu kojim se koristi te kakav utjecaj ostavlja na dijete. U sljedećim poglavljima će se opisati kako roditeljski odgojni stilovi mogu utjecati na djetetov živčani sustav, emocionalni razvoj te razvoj motivacije.

5.1. Utjecaj odgojnih stilova na razvoj živčanog sustava

Čudina – Obradović i Obradović (2006) navode da je mozak tek rođenog djeteta plastičan te da su za njegov pravilan razvoj potrebni utjecaji iz okoline te specifični doživljaji. Kako bi se tijekom prvih mjeseci, odnosno godina djetetova života živčani sustav mogao pravilno razvijati, potrebni su društveni, emocionalni, kognitivni i perceptivni podražaji. Takvo podraživanje je neophodno za pravilan razvoj živčanog sustava. Međutim, ukoliko je dijete izloženo okolini koja mu ne dopušta da se razvija zdravo, cjelovito i pravilno, postoji mogućnost da će se živčane stanice i njihovi dendriti nepravilno povezivati te ubrzo odumirati. Takva se pojava naziva kritično razdoblje, odnosno razdoblje najveće plastičnosti. Drugim riječima, obitelj, odnosno roditelji su primarne osobe koje odlučuju o uvjetima u kojima će se dijete razvijati. Stoga, upotrebom neprihvatljivih odgojnih stilova nepovoljno će utjecati na razvoj djetetovog živčanog sustava. Ukoliko se uspostave jake, čvrste, jasne i nedvosmislene veze, dijete će imati mogućnost razvijati svoje pamćenje, učenje, mišljenje i osobnost. S druge strane, ukoliko će dijete rasti i razvijati se u nepoticajnoj i nezdravoj okolini u kojoj se roditelji koriste neprimjerenim odgojnim stilovima, živčane funkcije će se nepravilno usmjeravati te postoji mogućnost da će se doći do poremećaja u razvoju. Tada će stanice toga dijela mozga polako propadati te će se stvoriti slučajne ili nenormalne veze. U takvom slučaju dolazi do nepoželjnog i nenormalnog reagiranja na emocionalne događaje. Stoga, „rana iskustva, osobito društvena i emocionalna, utječu na organizaciju moždane strukture i njezine aktivnosti, što će imati dalekosežne posljedice na perceptivni, socijalni i emocionalni, a zatim i spoznajni razvoj“ (Čudina – Obradović i Obradović, 2006; str. 315).

Limbički sustav je centar emocija te je važno da se pravilno razvija. Stoga, kako bi se mogao pravilno razvijati, potreban je emocionalni dodir, odnosno stalni tjelesni kontakt s majkom. Dijete koje je izloženo zanemarujućoj i zlostavljajućoj okolini u kojoj prevladavaju neprimjereni odgojni stilovi neće imati mogućnost normalno razvijati limbičke centre. Navedeno će rezultirati socijalnom povučenošću i ravnodušnošću, pojačanom željom za

društvenim kontaktom uz agresiju, neprepoznavanjem emocionalnih izražaja te nesposobnošću doživljaja i uzvraćanja ljubavi. Nadalje, u takvoj okolini dijete može razviti stres koji može dovesti do hormonalnih promjena. Hormonski poremećaji također potiču nepravilan i nenormalan razvoj živčanih veza unutar limbičkog sustava. Stoga, ukoliko je djetetu uskraćena potreba za emocionalnim dodirima, postoji mogućnost da će dijete postati pasivno, apatično, plašljivo, sklono samoranjavanju te će razviti poremećaj pozornosti i neobične socijalne reakcije (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Nadalje, neprimjereni odgojni stilovi negativno će utjecati na djetetov spoznajni razvoj. „Veze između limbičkog sustava i prefrontalnog korteksta omogućuju utjecaj emocionalnih doživljaja na izvršne spoznajne funkcije, a to su pozornost, radna memorija i osjetljivost na nagradu“ (Čudina – Obradović i Obradović, 2006; str. 315). Ukoliko dijete raste u okolini koja smanjuje stres i potiče emocionalnu samoregulaciju te ukoliko roditelji koriste poželjan odgojni stil, proizvest će se pravilan razvoj pozornosti i svih procesa koji su neophodni za praćenje nastave i uspjeha u školi. U suprotnom, postoji mogućnost da će dijete pokazivati nemoć usredotočenja, slabo pamćenje, nisku razinu motivacije te nemogućnost samostalnog rješavanja problema (Čudina – Obradović i Obradović, 2006, prema Blair, 2002).

5.2. Utjecaj odgojnih stilova na razvoj djetetove emocionalnosti

Najvažniji činitelji koji utječu na funkcioniranje pojedinca te njegov cjelokupan rast i razvoj su emocije. Emocije je jednostavno prepoznati i razlikovati, ali ih je teško definirati te zbog toga postoje brojne teorije i definicije. Međutim, svim teorijama o emocijama je zajedničko da se „...sastoje od niza povezanih reakcija na određeni događaj i situaciju“ (Brajša – Žganec, 2003; str. 16). Također, emocije su intenzivne, kratkotrajne te su praćene različitim fiziološkim promjenama što dovodi do prekida trenutnog ponašanja. Budući da je obitelj djetetova primarna zajednica, ono u ranom djetinjstvu stupa u interakciju sa svojim roditeljima te tako modificira svoje izražavanje emocija, oponaša roditelje te naposljetku stvara obiteljske obrasce ponašanja. Postoji šest osnovnih emocija koje se javljaju u ranom djetinjstvu, a to su sreća, iznenađenje, ljutnja, tuga, strah i gađenje. No, već u drugoj polovici druge godine života dijete postaje svjesno svog emocionalnog ponašanja vezanog uz primarne emocije te počinje učiti složenije emocionalne procese koji postaju primarni čimbenici za djetetov razvoj (primjerice zavist i empatija). Između druge i treće godine dijete počinje razvijati još složenije emocije, kao što su ponos, krivnja, prkos i zbunjenost (Lewis, 1993).

Jedna od važnijih uloga svakog roditelja je pomoći djetetu razvijati sposobnost regulacije emocija. Sposobnost regulacije emocija razvija se iz interakcije s roditeljima, odnosno članovima obitelji te djetetovog prirođenog temperamenta. „Već u prvom mjesecu nakon rođenja dijete postiže stabilnost u funkcioniranju, a kad se ona naruši, upućuje okolini signale, tražeći odgovore iz okoline“ (Brajša – Žganec, 2003; str. 20). Naime, u takvoj će situaciji roditelj utješiti dijete te će time regulirati njegove emocije. Nešto kasnije, dijete će početi misliti o događajima i situacijama koje se odvijaju oko njega te pronalaziti različite načine njihove interpretacije. Dijete se na takav način umiruje, odnosno počinje razvijati proces samoregulacije. U interakciji s obitelji i okolinom, ono će naučiti modificirati svoje emocije, nositi se s frustracijom i stresom, prepoznati opasnost te prevladati strah i tjeskobu. Stoga, važno je da okolina bude zdrava i poticajna te da roditelji koriste autoritativan odgojni stil, jer samo takva okolina dopušta djetetu da slobodno izrazi svoje emocije te razvija samoregulaciju emocija (Brajša – Žganec, 2003). U suprotnom, postoji mogućnost da će dijete imati problema u savladavanju negativnih emocija u stresnim situacijama te će razviti razdražljivost, bojažljivost i povučenost, a navedenom mogu doprinijeti roditelji koji koriste autoritaran, zanemarujući ili popustljivi odgojni stil.

5.3. Utjecaj odgojnih stilova na razvoj motivacije

Dijete od najranije dobi istražuje koristeći se svim osjetilima te radoznalo otkriva svijet mogućnosti i ograničenja. Stoga, roditelji kao djetetovi primarni odgojitelji trebaju stvarati uvjete u kojima će dijete razvijati svoju znatiželju te ga poticati na samostalno traženje mogućih rješenja i odgovora na postavljeni problem. Drugim riječima, jedna od njihovih glavnih zadaća je razvijati djetetovu unutarnju, odnosno intrinzičnu motivaciju. Prema Čudina – Obradović i Obradović (2006), unutarnja motivacija je usko povezana s visokom motivacijom za postignućem, autonomijom te samoregulacijom u učenju i radu. Ukoliko je dijete intrinzično motivirano za učenje, postići će izrazito visoke i dobre rezultate u predmetima za koje pokazuje interes. Međutim, unutarnja motivacija djeteta ovisi o postupcima roditelja te njihovom odgojnom stilu. Naime, poželjno i poticajno ponašanje roditelja utjecat će na razvoj djetetove znatiželje, upornosti, ovladavanje zadatkom te traženjem novih spoznaja. S druge strane, upotrebom nepoželjnih odgojnih stilova koji uključuju kažnjavanje, neodobravanje i učenje za ocjenu, smanjit će djetetovu intrinzičnu motivaciju. Također, važno je naglasiti da se ispravni oblici motiviranja moraju provoditi od najranije dobi, jer će se stečeni oblici učenja teško mijenjati u adolescenciji.

Utjecaj roditelja je najvažniji za razvoj djetetove motivacije za postignućem. Stoga je izrazito važno da roditelji postanu svjesni kako već u ranoj i predškolskoj dobi oni utječu na razvoj djetetove motivacije. Naime, autoritativni roditelji su uključeni i zainteresirani za djetetov proces učenja te pokazuju topao emocionalni odnos prema djetetu. Navedeni stil pozitivno utječe na razvoj djetetove motivacije te mu daje do znanja da je sposobno riješiti određeni problem. S druge strane, zanemarujući roditelji su previše zakupljeni svojim problemima, ne pokazuju interes za djetetove uspjehe te mu ne pružaju dovoljno podrške. U navedenom slučaju, djetetova motivacija se neće pravilno razvijati. Autoritarni roditelji također će negativno utjecati na razvoj djetetove motivacije zbog izrazito visokih očekivanja i nadzora. Dijete će biti svjesno da će svaka njegova pogreška biti kažnjena te će se smatrati nesposobnim za izvršenje određenog zadatka. Svojim postupcima, izjavama i reakcijama roditelji uvelike utječu na razvoj djetetove motivacije. Uz navedeno, poticajno okruženje također predstavlja neophodan čimbenik za razvoj djetetove motivacije. Stoga, dijete koje raste i razvija se u poticajnoj obitelji razvijat će samopouzdanje i vjeru u svoje sposobnosti, važnost da se u slučaju neuspjeha povećaju naponi, ali i da su pogreške važne jer su najbolji i najbrži način napredovanja, autonomiju te prihvaćanje ciljeva učenja kao vlastitih potreba (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

6.1. Cilj i hipoteza

Cilj ovog istraživanja je bio utvrditi povezanost motivacije za roditeljstvom i odgojnog stila roditelja. Sukladno cilju postavljena je sljedeća hipoteza:

H¹ :Pretpostavlja se povezanost roditeljskih odgojnih stilova i motivacije za roditeljstvom.

6.2. Instrumenti istraživanja

Za potrebe istraživanja konstruirana je peterostupanjnska Likertova skala koja se sastoji od Skale motivacije za roditeljstvo (MZR) (Lacković-Grgin i Vitez) i skale roditeljskih stilova. Skalu motivacije za roditeljstvo čine 52 varijable raspoređene na 4 subskale. Na izvornom upitniku su autorice (Lacković-Grgin i Vitez) za svaku kategoriju izvršile faktorsku analizu na zajedničke faktore te analizu varijabli. Tri od četiri kategorije pokazale su se jednofaktorskim (ALTRUISTIČKA 3, 4, 12, 14, 19, 21, 26, 28, 33, 35, 39, 43; FATALISTIČKA 9, 13, 15, 20, 24, 25, 34, 36, 41, 44, 46,52; NARCISTIČKA 22, 32, 42, 48, 51), a samo je faktorska analiza kategorije instrumentalne motivacije rezultirala s četiri izlučena faktora, i to: 1. potvrđivanje sebe (2, 16, 17, 18, 23, 31, 45, 47, 49); 2. produženje obiteljske loze (1, 5, 6, 7, 10, 11, 37); 3. očuvanje stabilnosti braka (8, 30, 38, 50); 4. domoljubna motivacija (27, 29, 40). Stilove roditeljstva se ispitalo na temelju karakteristika svakog roditeljskog stila te su varijable raspoređene na sljedeći način: AUTORITARNI (53, 54, 55, 56), POPUSTLJIVI (57, 58, 59), AUTORITATIVNI (60, 61, 62, 63), ZANEMARUJUĆI (64, 65, 66). Ispitanici su u prvom dijelu davali odgovore o sociodemografskim obilježjima, a u drugom dijelu su u rasponu od 1- Uopće se ne slažem do 5 –U potpunosti se slažem izražavali svoj stupanj slaganja s navedenim tvrdnjama.

6.3. Ispitanici

Ispitanici (N=110) su bili roditelji djece rane i predškolske dobi, a ispitivanje se provelo u online formi tijekom srpnja i kolovoza 2022. godine. Budući da je ispitivanje provedeno tijekom ljetnih mjeseci, kada se koriste godišnji odmor i samim time su aktivnosti smanjene, odazvao se relativno mali broj ispitanika, no dostatan da se provede analiza rezultata. U nastavku se daje prikaz ispitanika prema sociodemografskim obilježjima ispitanima tijekom istraživanja.

Tablica 1. Frekvencije odgovora- spol

		Spol:			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	muški	21	19,1	19,1	19,1
	ženski	89	80,9	80,9	100,0
	Total	110	100,0	100,0	

U tablici 1 je vidljivo da je većina ispitanika ženskog spola 80,9% (N=89), dok je 19,1% (N=21) ispitanika muškog spola.

Tablica 2. Frekvencije odgovora-dob

		Dob:			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	18-23	4	3,6	3,6	3,6
	24-28	30	27,3	27,3	30,9
	29-35	35	31,8	31,8	62,7
	36-40	15	13,6	13,6	76,4
	41-46	11	10,0	10,0	86,4
	47 i više	15	13,6	13,6	100,0
	Total	110	100,0	100,0	

U tablici 2 je vidljivo da je najviše ispitanika, 31,8%, u dobi od 29-35 godina (N=35), zatim 27,3% ispitanika u dobi od 24-28 godina (N=30), isti broj ispitanika 13,6% je u dobi od 36-40 (N=15) te 47 i više godina (N=15), 10% ih je u dobi od 41-46 godina (N=11), a 3,6% u dobi od 18-23 godine (N=4)

Tablica 3. Frekvencije odgovora- stupanj obrazovanja

		Stupanj obrazovanja:			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	NKV	1	,9	,9	,9
	SSS	35	31,8	31,8	32,7
	VŠS	34	30,9	30,9	63,6
	VSS	36	32,7	32,7	96,4
	DR.SC	4	3,6	3,6	100,0
	Total	110	100,0	100,0	

Iz tablice 3 je vidljivo da najviše ispitanika, 32,7%, ima visoku stručnu spremu (N=36), potom 31,8% (N=35) ispitanika su roditelji sa završenom srednjom stručnom spremom, 30,9% (N=34) su roditelji sa višom stručnom spremom, 3,6% (N=4) ispitanika su doktori znanosti, dok je nekvalificiran samo jedan ispitanik 0,9%.

Tablica 4. Frekvencije odgovora- radni status

		Radni status:			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	zaposlen	100	90,9	90,9	90,9
	nezaposlen	10	9,1	9,1	100,0
	Total	110	100,0	100,0	

Iz tablice 4 je vidljivo da je većina ispitanika, 90,9% zaposleno (N=100), dok je njih 9,1% (N=10) nezaposleno.

Tablica 5. Frekvencije odgovora- bračni status

		Bračni status:			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	u braku	92	83,6	84,4	84,4
	rastavljen-a	8	7,3	7,3	91,7
	u izvanbračnoj zajednici	9	8,2	8,3	100,0
	Total	109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

Iz tablice 5 je vidljivo da je većina ispitanika, 83,6%, u braku (N=92), njih 8,2% u izvanbračnoj zajednici (N=9), a preostalih 7,3% je rastavljeno (N=8).

Tablica 6. Frekvencije odgovora- broj djece u obitelji

		Broj djece u obitelji:			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	1-2	93	84,5	84,5	84,5
	3-4	16	14,5	14,5	99,1

4 i više	1	,9	,9	100,0
Total	110	100,0	100,0	

Iz tablice 6 je vidljivo da većina ispitanika, 84,5%, ima 1-2 djece u obitelji (N=93), njih 14,5% ima 3-4 djece u obitelji (N=16), a samo 0,9% ima više od 4 djece u obitelji (N=1).

6.4. Rezultati i rasprava

Istraživanje je imalo za cilj ispitati u kojoj mjeri se roditelji slažu s navedenim razlogom, o tome zašto žele imati dijete, te kako procjenjuju sebe kao roditelja. Osnovne deskriptivne vrijednosti skale su prikazane u tablici 7.

Tablica 7. Osnovne deskriptivne vrijednosti skale

	Descriptive Statistics										
	N	Range	Min	Max	Mean	Std. Dev.	Skewness	Kurtosis			
	Stat.	Stat.	Stat.	Stat.	Stat.	Stat.	Stat.	Stat.	Stat.	Stat.	
v1	110	4	1	5	2,65	,127	1,337	,213	,230	-1,088	,457
v2	110	4	1	5	1,69	,097	1,020	1,341	,230	,944	,457
v3	110	4	1	5	4,22	,111	1,168	-1,527	,230	1,488	,457
v4	110	4	1	5	4,17	,109	1,140	-1,406	,230	1,237	,457
v5	110	4	1	5	3,29	,141	1,480	-,309	,230	-1,268	,457
v6	110	4	1	5	2,65	,138	1,444	,235	,230	-1,248	,457
v7	110	4	1	5	3,12	,137	1,432	-,154	,230	-1,255	,457
v8	110	4	1	5	2,85	,128	1,347	,063	,230	-1,090	,457
v9	110	4	1	5	3,89	,114	1,199	-,860	,230	-,187	,457
v10	110	4	1	5	3,16	,126	1,324	-,186	,230	-,997	,457
v11	110	4	1	5	2,35	,129	1,351	,597	,230	-,829	,457
v12	110	4	1	5	4,62	,073	,766	-2,590	,230	8,046	,457
v13	110	4	1	5	3,65	,145	1,518	-,692	,230	-,991	,457
v14	110	4	1	5	3,94	,117	1,229	-1,056	,230	,283	,457
v15	110	4	1	5	2,37	,126	1,326	,701	,230	-,564	,457
v16	110	4	1	5	1,92	,093	,978	,766	,230	-,225	,457
v17	110	4	1	5	2,28	,112	1,174	,436	,230	-,812	,457
v18	110	4	1	5	1,45	,080	,842	2,165	,230	5,018	,457
v19	110	4	1	5	4,56	,079	,830	-1,972	,230	3,535	,457
v20	110	4	1	5	3,55	,150	1,572	-,584	,230	-1,209	,457
v21	110	3	2	5	4,44	,076	,796	-1,289	,230	,888	,457
v22	110	4	1	5	2,74	,132	1,379	,146	,230	-1,147	,457
v23	110	4	1	5	2,83	,122	1,284	-,041	,230	-1,029	,457

v24	110	4	1	5	2,67	,135	1,415	,284	,230	-1,205	,457
v25	110	4	1	5	3,42	,130	1,364	-,399	,230	-1,014	,457
v26	110	4	1	5	3,58	,122	1,281	-,479	,230	-,811	,457
v27	110	4	1	5	2,02	,114	1,196	,882	,230	-,357	,457
v28	110	4	1	5	4,39	,090	,949	-1,844	,230	3,345	,457
v29	110	4	1	5	1,77	,097	1,020	1,318	,230	1,252	,457
v30	110	4	1	5	2,62	,124	1,299	,285	,230	-,897	,457
v31	110	4	1	5	2,08	,100	1,050	,511	,230	-,796	,457
v32	110	4	1	5	1,47	,075	,786	1,936	,230	4,151	,457
v33	110	4	1	5	4,35	,093	,971	-1,785	,230	3,258	,457
v34	110	4	1	5	3,26	,131	1,373	-,338	,230	-,994	,457
v35	110	3	2	5	4,54	,072	,750	-1,387	,230	,725	,457
v36	110	4	1	5	3,15	,143	1,495	-,186	,230	-1,335	,457
v37	110	4	1	5	1,75	,098	1,024	1,346	,230	1,276	,457
v38	110	4	1	5	2,71	,129	1,350	,137	,230	-1,181	,457
v39	110	4	1	5	4,37	,092	,966	-1,746	,230	2,851	,457
v40	110	4	1	5	2,12	,128	1,339	,831	,230	-,638	,457
v41	110	4	1	5	3,30	,133	1,398	-,348	,230	-1,042	,457
v42	110	4	1	5	3,85	,118	1,240	-,894	,230	-,157	,457
v43	110	4	1	5	4,40	,081	,848	-1,518	,230	2,247	,457
v44	110	4	1	5	3,05	,140	1,470	-,131	,230	-1,339	,457
v45	110	4	1	5	2,61	,126	1,321	,197	,230	-1,104	,457
v46	110	4	1	5	2,31	,128	1,346	,727	,230	-,630	,457
v47	110	4	1	5	3,26	,120	1,261	-,457	,230	-,802	,457
v48	110	4	1	5	2,83	,116	1,218	-,096	,230	-,851	,457
v49	110	4	1	5	2,70	,128	1,338	,053	,230	-1,211	,457
v50	110	4	1	5	2,94	,125	1,308	-,081	,230	-1,067	,457
v51	110	4	1	5	1,85	,091	,950	,970	,230	,603	,457
v52	110	4	1	5	3,12	,150	1,572	-,170	,230	-1,457	,457
v53	110	4	1	5	1,98	,100	1,049	,765	,230	-,246	,457
v54	110	4	1	5	2,45	,105	1,105	,286	,230	-,652	,457
v55	110	4	1	5	2,51	,093	,974	-,087	,230	-,706	,457
v56	110	4	1	5	3,90	,102	1,066	-1,046	,230	,721	,457
v57	110	4	1	5	2,85	,097	1,012	,190	,230	,167	,457
v58	110	4	1	5	2,04	,107	1,125	,952	,230	,236	,457
v59	110	4	1	5	2,00	,089	,938	,814	,230	,515	,457
v60	110	4	1	5	3,10	,130	1,361	-,140	,230	-1,146	,457
v61	110	4	1	5	4,20	,080	,844	-,956	,230	,900	,457
v62	110	4	1	5	4,16	,090	,944	-1,002	,230	,429	,457
v63	110	2	3	5	4,43	,068	,710	-,835	,230	-,571	,457
v64	110	4	1	5	1,45	,083	,874	2,273	,230	5,119	,457

v65	110	4	1	5	2,11	,110	1,152	,993	,230	,374	,457
v66	110	4	1	5	1,65	,092	,962	1,754	,230	2,972	,457
Valid N (listwise)	110										

Legenda: v1. Zato da nešto ostavim iza sebe, v2. Zato da ono ostvari ono što ja nisam ostvario /a u životu, v3. Djeca su smisao života, v4. Radi stvaranja novog života, v5. Zato da imam za koga živjeti, v6. Zato da imam nasljednika, v7. Zato da imam nekog za koga ću se brinuti, v8. Djeca doprinose stabilnosti u braku, v9. Prirodno je imati djecu, v10. Da imam nekog u životu, v11. Radi pokoljenja - nastavljanja loze, v12. Djeca uljepšavaju život, v13. To je božja volja, v14. Zato što djeca pružaju osjećaj nježnosti, v15. Zato što "to tako treba biti", v16. Ljudi s djecom imaju veći status u društvu, v17. Djeca daju osjećaj važnosti i autoriteta, v18. Preko djece mogu ostvariti svoje neostvarene želje i ambicije, v19. Dijete znači veliku sreću, v20. Bog hoće da stvaramo djecu, v21. Djetetu pružaš ljubav i ono ti ju vraća, v22. Zato što sam mlad/a i zdrav/a pa mogu radati djecu, v23. Uz djecu starost je sigurnija, v24. Imati dijete je ljudska obveza, v25. Zato što želim život koji ostaje iza mene, v26. Djeca osmišljavaju život, v27. Zbog povećanja nataliteta u Hrvatskoj, v28. Zbog ljubavi prema djeci, v29. Da ispunim domoljubnu dužnost, v30. Dijete će unijeti više ljubavi između mene i supruga/e, v31. Čovjek je bolje prihvaćen u društvu ako ima djecu, v32. Radi dokazivanja sebe, da sam sposoban/a imati djecu, v33. Zato što djeca uveseljavaju i upotpunjavaju život, v34. Zato što je to prirodna pojava, v35. Dijete znači veliku sreću, v36. Žena je stvorena da ima djecu, v37. Zato da imam kome ostaviti imanje, v38. Djeca učvršćuju brak, v39. Zato što volim djecu, v40. Treba demografski obnoviti Hrvatsku, v41. Čovjek je stvoren da ima djecu, v42. Zato što želim upoznati taj osjećaj- biti majka / otac, v43. Dijete pruža još jednu mogućnost da volim, v44. Žena je biološki uvjetovana da ima djecu, v45. Ako imam djecu netko će me paziti u starosti, v46. Ako čovjek nema djecu negira svoju pravu prirodu, v47. Zato da nekome mogu prenijeti svoje vrijednosti i ideale, v48. To je dio onog što znači biti odrasla žena / muškarac, v49. Da odgojim dijete onako kako sam ja želio da budem odgajan, v50. Djeca zbližavaju muža i ženu, v51. Djeca su dokaz moje muškosti / ženstvenosti, v52. Bog nas je stvorio da radamo djecu, v53. Mislim da roditelj mora upravljati životom svoga djeteta, v54. Često koristim nagradu i kaznu, v55. Stalno govorim djetetu što treba raditi, v56. Roditelj mora biti autoritet djetetu, v57. Mislim da u odgoju ne treba biti strog, v58. Smatram da ni djeci ne treba postavljati nikakva ograničenja, v59. Često dopuštam djetetu da radi "po svome", pa i onda kada sam protiv toga, v60. Mislim da u obitelji treba postojati hijerarhija, v61. Ističem da svatko u obitelji ima svoja prava i svoje obveze, v62. Pazim na dostojanstvo svojeg djeteta, i onda kada se s njim ne slažem, v63. Dajem pravo i slobodu djetetu da izrazi svoje mišljenje, jer smatram da "ne mora uvijek biti po njihovu, ali uvijek moraju dobiti riječ", v64. Nemam snage ni volje za odgojem djeteta, v65. Moje dijete ne zna što očekujem od njega kao roditelj, v66. Često ne znam kako moje dijete provodi svoje vrijeme.

U tablici 7 je vidljivo da je raspon vrijednosti maksimalan, od 1 do 5, što implicira da varijable dobro pokrivaju spektar odgovora od krajnje negativne do krajnje pozitivne percepcije ispitanika. Kod većine varijabli riječ je o blago do umjereno asimetričnim distribucijama (skewness), što je sukladno blago povišenim aritmetičkim sredinama. S obzirom na spljoštenost distribucije (kurtosis) čestice su od blago platikurtičnih distribucija, koje ukazuju na veću disperziju rezultata oko aritmetičke sredine, do blago leptokurtičnih distribucija, koje označavaju veću homogenost ispitanika oko aritmetičke sredine na tim varijablama. Najviši stupanj slaganja na skali motivacije za roditeljstvo, ispitanici su izrazili na v12- *Djeca uljepšavaju život* (AS=4,62, SD=0,766), v19- *Dijete znači veliku sreću* (AS=4,56, SD=0,830) i v21- *Djetetu pružaš ljubav i ono ti ju vraća* (AS=4,44, SD=0,796), a koje spadaju u altruističku motivaciju. Najniži stupanj slaganja vidljiv je na v18- *Preko djece*

moгу ostvariti svoje neostvarene želje i ambicije (AS=1,45, SD=0,842) koja se svrstava u instrumentalnu motivaciju, a označava potvrđivanje sebe i v32-Radi dokazivanja sebe, da sam sposoban/a imati djecu (AS=1,47, SD=0,786) koja označava narcističku motivaciju za roditeljstvom. Na skali odgojnih stilova najviše vrijednosti vidljive su na v63- Dajem pravo i slobodu djetetu da izrazi svoje mišljenje, jer smatram da "ne mora uvijek biti po njihovu, ali uvijek moraju dobiti riječ" (AS=4,43, SD=0,710) koja označava autoritativni odgojni stil, dok su najniže vrijednosti vidljive na v64- Nemam snage ni volje za odgojem djeteta (AS=1,45, SD=0,874) koja označava zanemarujući odgojni stil.

Tablica 8. Osnovne deskriptivne vrijednosti subskala

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ALTRUISTIČKA	110	2,25	5,00	4,29	,657
FATALISTIČKA	110	1,00	5,00	3,14	1,081
NARCISTIČKA	110	1,00	4,40	2,54	,788
POTVRĐIVANJE SEBE	110	1,00	4,56	2,31	,755
produženje obiteljske loze	110	1,00	5,00	2,71	1,044
očuvanje stabilnosti braka	110	1,00	5,00	2,77	1,182
domoljubna motivacija	110	1,00	5,00	1,96	1,112
AUTORITARNI	110	1,00	5,00	2,70	,750
POPUSTLJIVI	110	1,00	5,00	2,29	,753
AUTORITATIVNI	110	2,50	5,00	3,97	,592
ZANEMARUJUĆI	110	1,00	5,00	1,73	,786
Valid N (listwise)	110				

U tablici 8 su prikazane vrijednosti subskala iz kojih je vidljivo da su ispitanici najviši stupanj slaganja izrazili na altruističkoj motivaciji za roditeljstvom (AS=4,29, SD=0,657), a najniži na instrumentalnoj motivaciji koja se odnosi na domoljubnu motivaciju (AS=1,96, SD=1,112). Drugim riječima, ispitanici su se u najvišoj mjeri složili s tvrdnjama da su djeca smisao života, velika sreća i ljubav te da uveseljavaju i upotpunjuju život. Stoga, ovi rezultati su u skladu s nekim već postojećim istraživanjima (Petani i Babačić, 2010). S druge strane, ispitanici su se u najmanjoj mjeri složili s tvrdnjama da dijete služi kao sredstvo kojim se mogu postići specifični roditeljski ciljevi, a to su u ovome slučaju domoljubni ciljevi. Navedeno znači da se ispitanici u najmanjoj mjeri slažu s tvrdnjama da dijete treba imati kako bi se ispunila domoljubna dužnost, povećao natalitet te demografski obnovila Republika Hrvatska. Vrijednosti odgojnih stilova pokazuju da su ispitanici najviši stupanj slaganja

izrazili na autoritativnom odgojnom stilu ($AS=3,97$, $SD=0,592$), a najniže procjene su vidljive kod zanemarujućeg odgojnog stila ($AS=1,73$, $SD=0,786$). Drugim riječima, ispitanici su se u najvećoj mjeri složili s tvrdnjama da je djetetu potrebno pružiti ljubav, podršku i emocionalnu toplinu, ali u istoj mjeri i nadzor i čvrstu kontrolu. S druge strane, ispitanici su se u najmanjoj mjeri složili s tvrdnjama da za odgoj svoga djeteta nemaju volje te da mu pružaju emocionalnu hladnoću i slabu kontrolu.

Za testiranje hipoteze primijenjen je Pearson-ov parametrijski koeficijent korelacije, a vrijednosti su prikazane u nastavku.

Tablica 9. Pearson-ov koeficijent korelacije –autoritarni odgojni stil

		ALTRU	FATAL	NARC	POTVRĐ SEBE	Prod. ob. loze	Oč. stab. braka	Domolj. mot.
AUTORITARNI	Pearson Correlation	,025	,367**	,252**	,317**	,198*	,173	,079
	Sig. (2-tailed)	,796	,000	,008	,001	,038	,070	,411
	N	110	110	110	110	110	110	110

Iz tablice 9 je vidljiva statistički značajna pozitivna povezanost autoritarnog odgojnog stila i fatalističke ($r=,367$; $p<,000$), narcističke ($r=,252$; $p<,008$) i instrumentalne motivacije koja označava potvrđivanje sebe ($r=,317$; $p<,001$) i produženje obiteljske loze ($r=,198$; $p<,038$). Naime, roditelji koji su dali visoke procjene na autoritarnoj skali visoko su procijenili fatalističku, narcističku te instrumentalnu motivaciju koja označava potvrđivanje sebe i produženje obiteljske loze. Iz navedenog se može zaključiti da su roditeljima koji provode strogi nadzor i kontrolu uz nedovoljno toplinu i podrške prema djetetu, primarni motivi za roditeljstvom reprodukcija, odnosno da su ljudi predodređeni za imanje djece te da se navedeno smatra Božjom voljom. Sljedeći motiv kojim se vode roditelji autoritarnog odgojnog stila je narcistički motiv što znači da roditelji imaju djecu, odnosno potomke kako bi bili dokaz njihove maskuliniteta, odnosno femininosti te kako bi povećali njihovu vrijednost. Posljednji je instrumentalni motiv što znači da preko djeteta roditelji žele ostvariti svoje neostvarene želje i ambicije, nastaviti obiteljsku lozu te imati sigurnu starost.

Tablica 10. Pearson-ov koeficijent korelacije –popustljivi odgojni stil

		ALTRU	FATAL	NARC	POTVRĐ SEBE	Prod.ob. loze	Oč. stab. braka	Domolj. mot.
POPUSTLJIVI	Pearson Correlation	,212*	,144	,121	,179	,393**	,224*	,252**
	Sig. (2-tailed)	,026	,134	,207	,062	,000	,019	,008
	N	110	110	110	110	110	110	110

Iz tablice 10 je vidljiva statistički značajna pozitivna povezanost popustljivog odgojnog stila i altruističke motivacije ($r=,212$; $p<,026$) te instrumentalne motivacije koja označava produženje obiteljske loze ($r=,393$; $p<,000$), očuvanje stabilnosti braka ($r=,224$; $p<,019$) i domoljubne motivacije ($r=,252$; $p<,008$). Drugim riječima, roditelji koji daju visoke procjene na popustljivoj skali visoko su procijenili altruističku i instrumentalnu motivaciju koja označava produženje obiteljske loze, očuvanje stabilnosti braka i domoljubne motivacije. Iz navedenog se može zaključiti da se roditelji, koji djetetu pružaju slabu kontrolu i nadzor, ali visoku emocionalnu toplinu, slažu s tvrdnjama da djeca uljepšavaju životu, pružaju sreću i ljubav te uveseljavaju i upotpunjuju život. Uz navedeno, slažu se s tvrdnjama da preko djeteta žele ostvariti svoje neostvarene želje i ambicije, nastaviti obiteljsku lozu, imati sigurnu starost, učvrstiti svoj brak te ispuniti domoljubnu dužnost, povećati natalitet i demografski obnoviti Republika Hrvatska.

Tablica 11. Pearson-ov koeficijent korelacije –autoritativni odgojni stil

		ALTR	FATAL	NARC	POTVRĐ. SEBE	Prod. ob. loze	Oč. stab. braka	Dom.mot.
AUTORITATIVNI	Pearson Correlation	,158	,220*	,143	,012	,080	-,009	,001
	Sig. (2-tailed)	,099	,021	,136	,902	,408	,922	,991
	N	110	110	110	110	110	110	110

Iz tablice 11 je vidljiva statistički značajna pozitivna povezanost autoritativnog odgojnog stila i fatalističke motivacije ($r=,220$; $p<,021$). Drugim riječima, roditelji koji daju visoke procjene na autoritativnoj skali visoko su procijenili fatalističku motivaciju. Iz navedenog se može zaključiti da je za roditelje, koji djetetu pružaju čvrstu kontrolu i nadzor uz visoku emocionalnu toplinu, primarni motivi za roditeljstvo reprodukcija, odnosno da su ljudi predodređeni za imanje djece te da se navedeno smatra Božjom voljom.

Tablica 12. Pearson-ov koeficijent korelacije –zanemarujući odgojni stil

		ALTR	FATAL	NARC	POT. SEBE	Prod. ob. loze	Oč. stab. braka	Dom. mot.
ZANEMARUJUĆI	Pearson Correlation	-,199*	,076	,166	,221*	,221*	,000	,121
	Sig. (2-tailed)	,037	,429	,083	,020	,021	,998	,207
	N	110	110	110	110	110	110	110

Iz tablice 12 je vidljiva statistički značajna negativna povezanost zanemarujućeg odgojnog stila i altruističke ($r=-,199$; $p<,037$) te statistički značajne pozitivne povezanosti s instrumentalnom motivacijom koja označava potvrđivanje sebe ($r=,221$; $p<,020$) i produženje obiteljske loze ($r=,221$; $p<,021$). Naime, roditelji koji visoko procjenjuju tvrdnje na subskali zanemarujućeg odgojnog stila daju niže procjene na skali altruističke motivacije te visoke procjene na skali instrumentalne motivacije koja označava potvrđivanje sebe i produženje obiteljske loze. Iz navedenog se može zaključiti da su roditeljima koji djetetu pružaju slabu kontrolu i nadzor te emocionalnu hladnoću, primarni motivi za roditeljstvo nastavljanje obiteljske loze, sigurna starost te ostvarenje njihovih neostvarenih želja i ambicija. Uz navedeno, ovakvi roditelji nisu altruistički motivirani, što znači da se ne slažu s tvrdnjama da djeca uljepšavaju životu, pružaju sreću i ljubav te uveseljavaju i upotpunjuju život.

7. ZAKLJUČAK

Obitelj je djetetova primarna zajednica u kojoj su roditelji glavni nosioci cjelokupnog procesa djetetova odgoja. Njihova je primarna uloga stvoriti uvjete za zadovoljavanje djetetovih bioloških, psiholoških, socijalnih i odgojno – obrazovnih potreba. Stoga, potrebno je da dijete odrasta i razvija se u zdravoj i poticajnoj obitelji u kojoj su majka i otac jednako važni za djetetov odgoj te je njihova uključenost neophodna za djetetov zdrav i cjelovit razvoj.

Odgajajući svoje dijete, svaki će roditelj koristiti jedan od četiri odgojna stila: autoritaran, autoritativan, permisivan i zanemarujući odgojni stil. S obzirom na spomenute činjenice, autoritativan odgojni stil se smatra najprihvatljivijim i najpoželjnijim stilom. Naime, roditelji koji koriste autoritativan odgojni stil na dijete postavljaju velike zahtjeve te ga nadziru i postavljaju određene granice u ponašanju. Također, djetetu su velika potpora te mu pružaju veliku emocionalnu toplinu. Roditeljstvo i motivacija su za neke roditelje intimne teme o kojima ne vole mnogo govoriti te ih stoga nije lako ispitati. Za neke osobe roditeljstvo predstavlja radosno životno stanje dok za druge predstavlja veliku žrtvu i neprestano ulaganje. Ipak, navedeno ovisi o različitim značajkama i situacijama u kojima se nalaze roditelji te je različito za očeve i majke.

Provedenim istraživanjem, na uzorku od N=110 ispitanika potvrđena je povezanost motivacije za roditeljstvom i odgojnog stila roditelja. Naime, najviši stupanj slaganja na skali motivacije za roditeljstvo ispitanici su izrazili na altruističkoj motivaciji za roditeljstvom, a najniži na instrumentalnoj motivaciji koja se odnosi na domoljubnu motivaciju. Navedeno znači da ispitanici u najvišoj mjeri žele imati dijete zbog želje za pružanjem ljubavi, odgoja i zaštite. S druge strane, ispitanici u najnižoj mjeri žele imati dijete zbog domoljubne dužnosti. Vrijednosti odgojnih stilova pokazuju da su ispitanici najviši stupanj slaganja izrazili na autoritativnom odgojnom stilu, a najniže procjene su vidljive kod zanemarujućeg odgojnog stila. Naime, ispitanici su se u najvećoj mjeri složili s tvrdnjama da je djetetu potrebno pružiti ljubav, podršku i emocionalnu toplinu, ali u istoj mjeri i nadzor i čvrstu kontrolu. S druge strane, ispitanici su se u najmanjoj mjeri složili s tvrdnjama da za odgoj svoga djeteta nemaju volje te da mu pružaju emocionalnu hladnoću i slabu kontrolu. Nadalje, Rezultati istraživanja ukazuju na povezanost autoritarnog odgojnog stila i fatalističke, narcističke i instrumentalne motivacije koja označava potvrđivanje sebe i produženje obiteljske loze te povezanost popustljivog odgojnog stila i altruističke motivacije te instrumentalne motivacije koja označava produženje obiteljske loze, očuvanje stabilnosti braka i domoljubne motivacije.

Nadalje, rezultati istraživanja ukazuju na povezanost autoritativnog odgojnog stila i fatalističke motivacije te negativnu povezanost zanemarujućeg odgojnog stila i altruističke motivacije te povezanost s instrumentalnom motivacijom koja označava potvrđivanje sebe i produženje obiteljske loze.

Roditeljstvo je jedna značajna životna uloga koja definira, ne samo roditelje već i samo dijete tijekom odrastanja. Smatra se da većina roditelja želi pružiti djetetu ono najbolje od sebe, neovisno koji su motivi postojali za ostvarivanje roditeljske uloge, no mnogim roditeljima je ponekad potrebna i podrška kako bi tu svoju životnu misiju uspješno provodili. U tom slučaju veliku ulogu imaju i odgajatelji koji mogu pomoći u razvijanju i osnaživanju roditeljskih kompetencija, stoga se u predškolskim ustanovama stavlja naglasak na razvoj partnerskih odnosa vrtića i obitelji. Imajući u vidu dobrobit djeteta, naglasila bih na kraju da je dobar roditelj onaj koji osluškuje potrebe i interese svog djeteta te pravovremeno i s puno ljubavi i pažnje stvara prilike za njegov rast i razvoj.

LITERATURA

Alinčić, M., Bakarić Abramović, A., Belajec, V., Hrabar, D., Hrvatin, B., Jakovac-Lozić, D. i Korać, A. (2004). *Obiteljski zakon*. Zagreb: Narodne Novine.

Avellar, S. i Smock, P.J. (2003). Has the price of motherhood declined over time? A cross-cohort comparison of the motherhood wage penalty. *Journal of Marriage and Family*, 65, 597.

Belsky, J. (2002). Quantity counts: Amount of child care and children's socioemotional development. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 23, 167-170.

Berk, L. E. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Bettelheim, B. (1988). *A good enough parent. A Book on Child – Rearing*. New York: Vintage books. A division of Random house.

Cherry, K. (2019). *Uninvolved Parenting - Characteristics, Effects, and Causes*. Verywell mind. Preuzeto 16.5.2022.: <https://www.verywellmind.com/what-is-uninvolved-parenting-2794958>

Collins, W. A., Maccoby, E. E., Steinberg, L., Hetherington, E. M. i Bornstein, M. H. (2000). Contemporary research on parenting: The case for nature and nurture. *American Psychologist*, 55, 218-232.

Čudina-Obradović, M., Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.

Eggebeen, D. J. i Knoester, D. (2001). Does fatherhood matter to men? *Journal of Marriage and the Family*, 63, 381-393.

Friel, J.C. i Friel, L.D. (2001). Sedam najvećih pogrešaka u odgoju djece. Rijeka: Extrade.

Janković, J. (1996). *Pristupanje obitelji*. Zagreb: Alineja.

Jurčević Lozančić, A. i Kunert, A. (2015). Obrazovanje roditelja i pedagoška kompetencija, teorijski i praktički izazovi. *Metodički obzori*, 10(2015)2 (22), 39-48.

Lacković – Grgin, K. (2011). *Doživljaj i praksa roditeljstva u različitim životnim razdobljima*. Društvena istraživanja, 20(4),1063-1083.

Lewis, M. (1993). The emergence of human emotions. In M. Lewis & J.M. Haviland (eds.). *Handbook of emotions* (pp. 223-236). New York: Guilford.

Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb: Mali profesor.

Maccoby, E. E. i Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. U: P. H. Mussen i E. M. Hetherington (ur.). *Handbook of Child Psychology: Vol. 4*. New York: John Wiley.

Marinoff, L. (2000). Umjesto Prozaca – Platon (filozofija kao psihološka pomoć). Zagreb: V.B.Z. d.o.o.

Mickel, E. (1994). *Family therapy* (Compendium of articles 1981 – 1993) 225-233; Chapell Hill, North Carolina: New View Publications.

NICHD Early Child Care Research Network (National Institute of Child Health and Human Development, US) (2002). Early child care and children's development prior to school entry: Results from the NICHD Study of Early Child Care. *American Educational Research Journal*, 39, 133-164.

Nomaguchi, K. M. i Milkie, M. A. (2003). Costs and rewards od children: The effects of becoming a parent on adults' lives. *Journal od Marring and Family*, 65, 356-374.

Pećnik, N. i Starc, B. (2010). Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece. Preuzeto 23.5.2022.: https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/Roditeljstvo_u_najboljem_interesu_djece.pdf

Pernar, M. (2010). Roditeljstvo. *Medicina Fluminensis*, 46 (3), 255-260. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/59248>

Philips, M., Brooks-Gunn, J., Duncan, G. J., Klebanov, P. i Crane, J. (1998). Family background, parenting practices and the black-white test score gap. U: C. Jencks i M. Phillips (ur.). *The Black-White test Score Gap*. Washington, DC: Brookings Institution.

Petani, R. i Babačić, A. (2010). Motivacija za roditeljstvom kod studenata Sveučilišta u Zadru. *Acta Iadertina*, 7 (1), 0-0. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/190080>

Rečić, M. (1996). *Odgoj u obitelji*. Đakovo: Tempo d.o.o.

Wood, J. J. i Repetti, R. (2004). What gets dad involved? A longitudinal study of change in parental caregiving involvement. *Journal Of Family Psychology*, 18, 237-249.

PRILOZI I DODACI

TABLICE

Tablica 1. Frekvencije odgovora- spol

Tablica 2. Frekvencije odgovora-dob

Tablica 3. Frekvencije odgovora- stupanj obrazovanja

Tablica 4. Frekvencije odgovora- radni status

Tablica 5. Frekvencije odgovora- bračni status

Tablica 6. Frekvencije odgovora- broj djece u obitelji

Tablica 7. Osnovne deskriptivne vrijednosti skale

Tablica 8. Osnovne deskriptivne vrijednosti subskala

Tablica 9. Pearson-ov koeficijent korelacije –autoritarni odgojni stil

Tablica 10. Pearson-ov koeficijent korelacije –popustljivi odgojni stil

Tablica 11. Pearson-ov koeficijent korelacije –autoritativni odgojni stil

Tablica 12. Pearson-ov koeficijent korelacije –zanemarujući odgojni stil

Prilog 1

Anketni upitnik

Poštovani roditelji,

pred Vama se nalazi anketni upitnik kojim se želi ispitati povezanost roditeljskog odgojnog stila i motivacije za roditeljstvom . Istraživanje se provodi za potrebe pisanja diplomskog rada te vas molim da na pitanja odgovorite iskreno. Sudjelovanje u istraživanju je anonimno i dobrovoljno. Za ispunjavanje upitnika je potrebno 10 minuta.

Unaprijed hvala!

Mateja Pismarović, studentica

1. **SPOL:** a) Muški; b) Ženski

2. **DOB :** a) od 18 do 23 god. b) 24-28 god. c) 29-35 god. d) 36-40 god. e) 41-46 f) 47 god. i više

3. **STUPANJ OBRAZOVANJA :**

- a) NKV
- b) SSS
- c) VŠS
- d) VSS
- e) Mr.sc./Dr.sc.

4. **RADNI STATUS:** a) zaposlen/a b) nezaposlen/a c) umirovljenik d) ostalo _____

5. **BRAČNI STATUS:** a) u braku b) rastavljen-a c) u izvanbračnoj zajednici d) ostalo _____

6. **BROJ DJECE U OBITELJI:** a) 1-2 djece b) 3-4 djece c) više od 4 djece

Molimo Vas da uz svaku tvrdnju označite u kojoj mjeri se slažete sa navedenim razlogom, o tome zašto želite imati dijete i kako procjenjujete sebe kao roditelja.

1 - uopće se ne slažem

2 - ne slažem se

3 - i slažem se i ne slažem

4 – slažem se

5 - u potpunosti se slažem

1. Zato da nešto ostavim iza sebe	1	2	3	4	5
2. Zato da ono ostvari ono što ja nisam ostvario /a u životu	1	2	3	4	5
3. Djeca su smisao života	1	2	3	4	5
4. Radi stvaranja novog života	1	2	3	4	5
5. Zato da imam za koga živjeti	1	2	3	4	5
6. Zato da imam nasljednika	1	2	3	4	5
7. Zato da imam nekog za koga ću se brinuti	1	2	3	4	5
8. Djeca doprinose stabilnosti u braku	1	2	3	4	5
9. Prirodno je imati djecu	1	2	3	4	5
10. Da imam nekog u životu	1	2	3	4	5
11. Radi pokoljenja - nastavljanja loze	1	2	3	4	5
12. Djeca uljepšavaju život	1	2	3	4	5

13. To je božja volja	1	2	3	4	5
14. Zato što djeca pružaju osjećaj nježnosti	1	2	3	4	5
15. Zato što "to tako treba biti"	1	2	3	4	5
16. Ljudi s djecom imaju veći status u društvu	1	2	3	4	5
17. Djeca daju osjećaj važnosti i autoriteta	1	2	3	4	5
18. Preko djece mogu ostvariti svoje neostvarene želje i ambicije	1	2	3	4	5
19. Dijete znači veliku sreću	1	2	3	4	5
20. Bog hoće da stvaramo djecu	1	2	3	4	5
21. Djetetu pružaš ljubav i ono ti ju vraća	1	2	3	4	5
22. Zato što sam mlad/a i zdrav/a pa mogu rađati djecu	1	2	3	4	5
23. Uz djecu starost je sigurnija	1	2	3	4	5
24. Imati dijete je ljudska obveza	1	2	3	4	5
25. Zato što želim život koji ostaje iza mene	1	2	3	4	5
26. Djeca osmišljavaju život	1	2	3	4	5
27. Zbog povećanja nataliteta u Hrvatskoj	1	2	3	4	5
28. Zbog ljubavi prema djeci	1	2	3	4	5
29. Da ispunim domoljubnu dužnost	1	2	3	4	5
30. Dijete će unijeti više ljubavi između mene i supruga/e	1	2	3	4	5
31. Čovjek je bolje prihvaćen u društvu ako ima djecu	1	2	3	4	5
32. Radi dokazivanja sebe, da sam sposoban/a imati djecu	1	2	3	4	5
33. Zato što djeca uveseljavaju i upotpunjavaju život	1	2	3	4	5
34. Zato što je to prirodna pojava	1	2	3	4	5
35. Dijete znači veliku sreću	1	2	3	4	5
36. Žena je stvorena da ima djecu	1	2	3	4	5
37. Zato da imam kome ostaviti imanje	1	2	3	4	5
38. Djeca učvršćuju brak	1	2	3	4	5
39. Zato što volim djecu	1	2	3	4	5

40. Treba demografski obnoviti Hrvatsku	1	2	3	4	5
41. Čovjek je stvoren da ima djecu	1	2	3	4	5
42. Zato što želim upoznati taj osjećaj- biti majka / otac	1	2	3	4	5
43. Dijete pruža još jednu mogućnost da volim	1	2	3	4	5
44. Žena je biološki uvjetovana da ima djecu	1	2	3	4	5
45. Ako imam djecu netko će me paziti u starosti	1	2	3	4	5
46. Ako čovjek nema djecu negira svoju pravu prirodu	1	2	3	4	5
47. Zato da nekome mogu prenijeti svoje vrijednosti i ideale	1	2	3	4	5
48. To je dio onog što znači biti odrasla žena / muškarac	1	2	3	4	5
49. Da odgojim dijete onako kako sam ja želio da budem odgajan	1	2	3	4	5
50. Djeca zbližavaju muža i ženu	1	2	3	4	5
51. Djeca su dokaz moje muškosti / ženstvenosti	1	2	3	4	5
52. Bog nas je stvorio da rađamo djecu	1	2	3	4	5
53. Mislim da roditelj mora upravljati životom svoga djeteta.	1	2	3	4	5
54. Često koristim nagradu i kaznu.	1	2	3	4	5
55. Stalno govorim djetetu što treba raditi.	1	2	3	4	5
56. Roditelj mora biti autoritet djetetu.	1	2	3	4	5
57. Mislim da u odgoju ne treba biti strog.	1	2	3	4	5
58. Smatram da ni djeci ne treba postavljati nikakva ograničenja.	1	2	3	4	5
59. Često dopuštam djetetu da radi "po svome", pa i onda kada sam protiv toga.	1	2	3	4	5
60. Mislim da u obitelji treba postojati hijerarhija.	1	2	3	4	5
61. Ističem da svatko u obitelji ima svoja prava i svoje obveze.	1	2	3	4	5
62. Pazim na dostojanstvo svojeg djeteta, i onda kada se s njim ne slažem.	1	2	3	4	5
63. Dajem pravo i slobodu djetetu da izrazi svoje mišljenje, jer smatram da "ne mora uvijek biti po njihovu,	1	2	3	4	5

ali uvijek moraju dobiti riječ".					
64. Nemam snage ni volje za odgojem djeteta.	1	2	3	4	5
65. Moje dijete ne zna što očekujem od njega kao roditelj.	1	2	3	4	5
66. Često ne znam kako moje dijete provodi svoje vrijeme.	1	2	3	4	5

Hvala na iskrenim odgovorima i suradnji!

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

Mateja Pismarović